

NEV-Dienst in de Kartäuserkirche Basel op 1 november 2020

Voorgangster: Ds. Christa Gäbler

Orgel: Janneke Brogle

Orgelspel

Welkomstwoord, voorbereidingsgebed en aansteken van de kaars.

Aanvangslied Gez. 456 1-3

Zegen ons, Algoede

LvdK Gezang 456

m: Chr. Gregor 1784

t: J. Gossner

v: J.E. van der Waals

1. Ze - gen ons, Al - goe - de,
neem ons in uw hoe - de
en ver - hef uw aan - ge - zicht
o - ver ons en geef ons licht.

2 Stort op onze bedde
In ons hart uw vrede
En vervul ons met de kracht
Van uw Geest bij dag en nacht

3 Amen, amen, amen!
Dat wij niet beschamen
Jezus Christus onze Heer,
Amen, God, uw naam ter eer!

Votum

Liturg 1

Gij zijt het begin en het doel van ons leven
Wij zijn Uw kinderen op weg naar huis
Maar het is niet zo makkelijk als we
dachten
Niet meer geborgen op uw aarde,
Zijn wij bang voor schaduw en duisternis,
Voor een kwaadaardig virus,
Voor de wirwar van de wereld

Liturg 2

Wil ons de weg wijzen, oh
God,
Laat toch Uw stem luider zijn
dan de andere stemmen die
ons verwarren
Doe ons elkaar herkennen als
broeders en zusters, samen op
weg, En verlaat ons niet

Groet

Genade zij U en vrede van God, onze Vader,
en van de Here Jezus Christus...

Kyrie

Vanuit een kerk met zoveel woorden om na te zeggen
Zoveel gebaren van liefde om na te doen
Zoveel mogelijkheden tot geven en delen
Zoveel rijkdom aan geloof
Zoveel beloften en
Zoveel hoop op de komst van Uw rijk
Roepen we tot U

Allen Heer ontferm U

Wij, hier bijeen in Uw naam
Samen op zoek naar troost en bemoediging
Naar een gemeenschap
Waar ieder gezien wordt,
Ieder meetelt, meewerkt en meeleeft
En mensen elkaar voorthelpen
Op de weg van de Levende,
Uw zoon Jezus Christus, onze Redder
Roepen we tot U

Allen Heer ontferm U

Hoor mij Heer en antwoord mij. Behoed mij, want ik ben u toegewijd, U mijn God.

Wees mij genadig Heer. U, Heer bent goed en tot vergeving bereid.

U trouw is groot voor ieder, die u aanroept.

Wij zingen Psalm 86, 1,2,3,5

Psalm 86

LvdK

b: J.W. Schulte Nordholt/I. Wit
m: 1543/Genève 1551

1. Hoor mij, HEER, wil ant-woord zen - den,
zie mijn bit - te - re el - len - de.
Hoed mijn le - ven, U ge - wijd,
stel uw knecht in vei - lig - heid.
Heer mijn God, wees mij ge - na - dig,
want ik roep tot U ge - sta - dig.
Stel mij in het blij - de licht,
want ik zoek uw aan - ge - zicht.

2

Ja tot U hef ik mijn leven,
Gij zijt mild om te vergeven,
rijk in goedertierenheid,
voor een hart dat tot U schreit.
Heer, neem mijn gebed ter ore,
wil mijn luide smeken horen.
In het bitterste getij, roep ik en
Gij antwoordt mij.

3

Allen die als goden blonken,
zijn bij U in 't niet gezonken.
Niets kan bij uw werk bestaan.
Heel de wereld roept U aan.
Alle volken komen samen,
die Gij scheidt en roept bij name,
buigen voor uw zetel neer,
brengen uwen naam de eer.

5

Gij zijt groot en zeer verheven,
Gij doet wondren aan ons
leven.
Gij zijt God, ja Gij alleen,
goedertieren om ons heen.
Heer, Gij hebt mij aangenomen,
mij weer tot het licht doen
komen
uit de diepten van de dood.
Ja, uw goedheid is zeer groot.

Dienst van het Woord

Gebed bij de opening van de Schrift

De kracht van Uw Geest
De duidelijkheid omtrent Uw bedoelingen met ons
De oprechtheid van Uw liefde
De warmte van Uw aanwezigheid
De eerbied voor Uw woord
De herkenning van Hem
Die in het gewaad van de Schriften tot ons komt
Geef ons dat, naar Uw belofte
Amen

Lezing uit Mattheus 17, 1-9

Zes dagen later nam Jezus Petrus, Jakobus en diens broer Johannes met zich mee een hoge berg op, waar ze alleen waren. Voor hun ogen veranderde hij van gedaante, zijn gezicht straalde als de zon en zijn kleren werden wit als het licht. Plotseling verschenen aan hen Mozes en Elia, die met Jezus in gesprek waren. Petrus nam het woord en zei tegen Jezus: 'Heer, het is goed dat wij hier zijn. Als u wilt zal ik hier drie tenten opslaan, een voor u, een voor Mozes en een voor Elia.' Hij was nog niet uitgesproken, of de schaduw van een stralende wolk gleed over hen heen, en uit de wolk klonk een stem: 'Dit is mijn geliefde Zoon, in hem vind ik vreugde. Luister naar hem!' Toen de leerlingen dit hoorden, wierpen ze zich neer en verborgen uit angst hun gezicht. Jezus kwam dichterbij, raakte hen aan en zei: 'Sta op, jullie hoeven niet bang te zijn.' Ze keken op en zagen niemand meer, Jezus was alleen. Toen ze van de berg afdaalden, gebod Jezus hun: 'Praat met niemand over wat jullie hebben gezien voordat de Mensenzoon uit de dood is opgewekt.'

Wij zingen Lied 44, 3 (melodie: Dankt, dankt nu allen God)

- 3 Lof, eer en prijs zij God, die troont in 't licht daarboven.
Hem, Vader, Zoon en Geest, moet heel de schepping loven.
Van Hem, de ene Heer, gaf het verleden blijk,
het heden zingt zijn eer, de toekomst is zijn rijk.

Tekst Preek: 2 Petrus 1, 16-19

Toen wij u de glorievolle komst van onze Heer Jezus Christus verkondigden, baseerden wij ons niet op vernuftige verzinsels-integendeel, wij hebben met eigen ogen zijn grootheid gezien. Want hij ontving van God, de Vader, eer en luister, toen de stem van de majesteitlijke luister tegen hem zei: 'Dit is mijn geliefde Zoon, in hem vind ik vreugde.' Die stem hebben wij zelf uit de hemel horen klinken toen wij met hem op de heilige berg waren. Ons vertrouwen in de woorden van de profeten is daardoor alleen maar toegenomen. U doet er goed aan uw aandacht altijd daarop gericht te houden, als op een lamp die in een donkere ruimte schijnt, totdat de dag aanbreekt en de morgenster opgaat in uw hart

Preek

“Waar blijft Christus nu? Hij had toch beloofd te komen? De generatie voor ons is al gestorven, maar alles is nog steeds zoals het sinds het begin van de schepping geweest is.”

Gemeente van onze Heer Jezus Christus

Dat zijn niet mijn woorden. Het zijn vragen, die de adressanten van de 2. Petrusbrief hadden.

“Waar blijft Christus nu? Hij had toch beloofd te komen? De generatie voor ons is al gestorven, maar alles is nog steeds zoals het sinds het begin van de schepping geweest is.”

Inderdaad, het kwaad is de wereld niet uit. De oude wereld is nog steeds niet vergaan. De nieuwe wereld, het rijk van God, waar blijft het nu? Waar blijft Christus nu? En zouden wij niet ook ontzettend blij zijn als het kwaad de wereld uit was? Vooral nu, waar het kwaad van Covid-19 ons treft?

De schrijver van de 2. Petrusbrief geeft antwoord. Want het zijn knijpende vragen. Inmiddels was het christendom 120 jaar oud en een derde generatie na Christus vormde meerdere gemeenten in Klein Azië.

En ook onze schrijver – hoewel hij zich als Petrus en als ooggetuige doet voordoen – hoort bij deze derde generatie. In zijn tijd was het gewoon in de naam van beroemde mensen teksten te publiceren. Zoiets als Plagiaat bestond niet.

De reden, waarom deze late stem van de derde generatie christenen in de bijbel werd opgenomen is deze: Hij gaf sluitende antwoorden op een vraag van groot en algemeen interesse, ook buiten het christendom. Alle generaties sindsdien vragen: waar blijft Christus nu? Hij had toch beloofd te komen? Is niet nog steeds alles onveranderd gebleven?

Een voorbeeld: niets is veranderd

Gedurende deze zomer ontmoette ik een bevriende arts uit Amsterdam. Hij is een bekende specialist voor kanker. Vele jaren had hij een dominee in behandeling gehad en tot zijn laatste ademhaling begeleid. Deze theoloog had gedurende zijn zware ziekte, die veel pijn veroorzaakte, een indrukwekkend boek over het christelijk geloof geschreven met de essentie: de liefde, dat is God.

Ik ken de bevriende arts sinds zijn jeugdijaren en zodoende wist ik, dat hij met het christelijke geloof niet vertrouwd is. In ons zomerse gesprek vertelde hij me, meestal zeer rijke mensen te behandelen. Ze hebben ook bijzonder mooie tweede huizen in Zwitserland, maar kunnen vanwege hun ziekte niet meer naar toe. Ik zei, dat rijkdom kennelijk niet voor kanker bewaart. Toen kreeg ik terug: maar ook het christelijk geloof niet, gezien het lange lijden en sterven van de dominee. Ik antwoordde pragmatisch: inderdaad bestaat er geen enkele verzekering tegen kanker – alleen tegen de ziektekosten.

Het gesprek maakte me duidelijk: voor een buitenstaander was door het christelijk geloof aan het kwaad niets verandert. In de ogen van de arts werd iedereen ziek, of nu gelovig of niet. Hij zag geen verschil.

Is dat niet een ervaring, die ook ons van tijd tot tijd kan overkomen?

Tegenspraak: er is verandering

Wel een verschil zag de schrijver van de Petrusbrief met de ogen van het geloof. Hij kon beweren, dat door het geloof aan Jezus komst een verandering in de wereld gaande is. Om zijn overtuiging te bekrachtigen, had hij drie argumenten.

Laten wij die nu bekijken, om ons later af te vragen, of wij met deze argumenten mee kunnen gaan.

Het eerste argument voor verandering

Een eerste argument is de rol, waarin de schrijver zich zag. Hij verklaarde, een ooggetuige van de verklaring, de transformatie van Jezus te zijn. Wij lezen het in het evangelie (zie liturgie).

Daarom: wat deze Petrus weet is niet op grond van vernuftige verzinsels ontstaan. Hij was naast Jakobus en Johannes aanwezig toen Jezus ze op een berg meenam. En toen zag hij het gebeuren: Jezus werd verwandeld in een nieuwe gestalte. De hemel ging open en veranderde de rondtrekkende prediker Jezus in de geliefde zoon van God. Hij, die van Gods liefde vertelde, werd zelf deze liefde. Op het moment van de open hemel was te zien, dat Jezus de liefde van God is, een liefde, die de macht heeft, de wereld te veranderen. Door het lezen van het evangelie, werd deze Petrus van de derde generatie een ooggetuige.

Het eerste argument van de briefauteur luidt dus: Door het evangelie zag ik de open hemel, de liefde van God in Jezus Christus, die midden onder ons was. De verandering is gebeurd.

Het tweede argument voor verandering

Petrus of hoe de auteur van de brief ook mag heten, kende de Schriften, onze Hebreeuwse bijbel. Daarin hadden de profeten een machtige heerser over hemel en aarde aangekondigd, die gerechtigheid en vrede brengt. Deze redder was Jezus, hij was werkelijk op deze aarde rondgewandeld, hij heeft hier als een mens lijden en dood meegemaakt.

Het tweede argument van onze auteur luidt dus: met Jezus is de profetie waar geworden. Wie met Jezus Christus meegaat, ziet de aankomende gerechtigheid en vrede.

Het derde argument voor verandering

Voor het derde argument haalde onze schrijver een mooie vergelijking aan. Hij vergelijkt de aandacht voor de Schrift met het gericht zijn als een lamp in een donkere ruimte. Wie de komst van Christus wil zien, moet net zo lang in de Schrift lezen, totdat de morgenster zijn hart raakt. Met morgenster is Christus bedoeld.

Daarmee luidt het derde argument: Om een verandering in de wereld te kunnen zien, dat mensen van Jezus existentieel, in hun hart, geraakt moeten worden.

Ik vat samen: voor hen, die openstaande hemel, de Verandering niet konden zien, had de briefauteur drie argumenten voor een verandering:

1. Als je het evangelie leest, kun je zien dat de hemel open staat.
2. In de Schriften kan je van een machtige koning lezen, die de aarde nieuw maakt. Met Jezus is deze koning op onze aarde gekomen.
3. Het is geduld nodig, om dat te kunnen vatten. Want in het nog bestaande donker moet je gericht blijven op het licht van Gods liefde.

Wat betekenen deze argumenten voor ons?

Kunnen wij met deze argumenten meegaan? Zijn ze bijvoorbeeld overtuigend voor iemand, die geen verschil kan zien? Is het niet eerder zo, dat lijden en dood, oorlog en haat, ongerechtigheid en onderdrukking nog steeds zegevieren? Ja, inderdaad: wij zien veel donker. Hoe komen wij aan energie en geduld, om als een licht op verandering gericht te blijven? Zoals het in het voorbeeld kennelijk deze zwaar zieke man kon, die middenin het donker, van zijn lijden, een boek over Gods liefde kon schrijven.

Ik zoek een antwoord in een voorbeeld, namelijk in een religieus kunstwerk.

Aan het begin van de 16. eeuw schilderde Raffael een zichtbaar beeld over een onzichtbare gebeurtenis. Het toont de transfiguratie van Jezus. Raffael, reeds oud en zwak, heeft tot aan zijn dood toe eraan gewerkt. Zijn lichaam werd, naar zijn wens, onder dat kunstwerk opgebaard. Het schilderen van de transfiguratie van Jezus heeft hem kennelijk geduld en energie verleend en kon hem door de dood heen begeleiden. Het heeft daarna inderdaad generaties van mensen diep geraakt. Wat is zo bijzonder te zien aan dit laatste meesterwerk van Raffael?

Het antwoord is eenvoudig: het beeld laat zien, hoe de wereld door Jezus Christus is veranderd. De bovenhelft van het beeld is licht en wit geschilderd met de Jezusfiguur in het midden. De onder helft is donker. In het donker zijn vele mensen te herkennen, die of naar een kind staren of naar een vrouw in een merkwaardig koud licht. De gestalte van de vrouw verbeeld een antieke figuur, symbool voor een denken zonder christendom. Het kind is kennelijk ziek. Niemand kijkt naar de hemel. Op niemand valt het stralende licht van Jezus uit de hemel. Behalve op het zieke kind. Het ziet naar Jezus, het ziet de hemel open staan.

Raffaël heeft het verhaal van de transfiguratie en van de genezing van het maanzieke kind in een beeld samengebracht. Van deze episode met het maanzieke kind berichten de evangelies (b.v. Mt.17, 14-19). Wij kunnen lezen, hoe Jezus klaagde over het gebrek aan geloof bij de discipelen. Raffaël heeft dat gebrek aan geloof in beeld gebracht, doordat de mensen in het donker blijven. Enkel een klein straaltje licht valt op een man met een boek, een lezer van de bijbel.

Wie de schilderij van Raffaël thuis wil bekijken, vindt het, waar anders, in Google. Het origineel hangt in de Pinacothek van de Vaticaan.

Het is het kenmerk van kunst, dat ze doorbreekt, wat wij dagelijks zien. Het kunstwerk van Raffaël brengt hemel en aarde samen, wij zien de spanning, waarin wij verkeren: Weliswaar staat de hemel open, maar het is niet zomaar te zien. Om een open hemel te kunnen zien, is een houding nodig, waarop wij kunnen voortbouwen.

Drie houdingen, om een open hemel te zien, het begin van verandering

Ik noem drie houdingen, die de argumenten van de Petrusbrief volgen:

Een eerste houding is, ooggetuige willen zijn van veranderingen in lijden, ziekte, in nood en angst door het doorgeven van liefde en hulp. Wij kunnen veel veranderen door het vertrouwen, dat de hemel niet dicht is. Tegelijkertijd moeten wij kunnen aanvaarden, dat wij niet alles naar het betere kunnen keren. Het donker is er nog.

Een tweede houding is, de bijbel als een boek te lezen, waarin het donker als een voorbijgaand toestand wordt beschreven. De bijbel is uiteraard een boek, dat je nooit hebt uitgelezen, waar je nooit mee klaar bent. Maar het is een onuitputtelijke bron van energie, die verandering teweegbrengt.

En de derde houding is geduld. Geduldig gericht blijven op een open hemel als een licht in het donker. Dat kan bijvoorbeeld door bidden en zingen, door bij elkaar komen en onderling delen, wat wij geloven en hopen. En kan door naastenliefde en liefde voor zichzelf.

Hebben wij nu een antwoord op de vraag, waarmee wij begonnen zijn: Waar blijft Christus nu? Het is toch nog steeds niets veranderd?

Ja en nee, wij hebben geen, en wij hebben toch een antwoord.

Eerst het Nee: wij kunnen op het donker gericht blijven. Zoals deze ars in het voorbeeld: hij ziet vanwege zijn beroep alleen maar ellende en veel te vaak een onrechtvaardige dood. Hij kan niet zien, wat onzichtbaar is zoals vertrouwen in een onzichtbare God. En toch: Ja, wij hebben een antwoord.

Christus is op de aarde gekomen en sindsdien staat de hemel open en is de aarde aan het veranderen. De wereld werd betovered en heeft mensen veranderd. Wie geduldig naar het licht uit de hemel kijkt, ziet de verandering. Wij zijn gevraagd, daarop onze aandacht te richten. Amen

Voorbede

Gij, die ons geroepen hebt, wij danken U,
Dat wij het weten mogen,
Dat Gij Uw zoon zond, dat wij Hem kennen,
Dat Gij Uw geest zond, die in ons hart spreekt,
Onze twijfel tegenspreekt, ons doet geloven,
Dat het waar is, dat de Hemel voor ons openstaat

Gij, die ons de schepping toevertrouwt,
open ons de ogen voor het geschonden land,
open onze oren voor het kreunen van de aarde,
geef ons hart voor onze medeschepsels,
dat wij u goed niet verbruiken.
Roep ons tot uw orde
Dat het land zich kan herstellen
De lucht op adem komt
En de zee weer wemelt van leven.

Biddend willen wij verbonden zijn
met hen, die zoeken naar wegen van verzoening en vrede
waar geweld mensen in zijn greep houdt.
Geef de vredestichters kracht en fantasie
Op de lange weg, die zij moeten gaan.
Dat zij niet vastlopen in de twijfel.
Ondersteun hen en houd hen gaande.

Wij bidden tot u voor hen, die wij liefhebben.
Dat wij niet denken dat wij het zien, dat wij het weten
Open onze harten voor wie anders zien
Open onze ogen voor hoe Gij het ziet
En als er veel is, dat ons leven overschaduwet
Laat ons een glimp opvangen van het Licht
Dat Gij zelf voor ons wilt zijn.

In de naam van de Mens, die Gij ons zond
Die ons tot U bracht en die wij ook vandaag weer herdenken
Wil ons begeleiden, zoals Gij Zijn weg met Hem ging,
Wil de weg met ons gaan, die Gij voor ons hebt bestemd,
Zodat wij niet steeds weer afdwalen op onze doodlopende wegen
Laat ons zonder vrees, Uw weg gaan.
Amen

Wij bidden samen het Onze Vader

(de gemeente gaat staan)

Slotlied, Lied 470, 1 en 4

Wat vlied' of bezwijk', getrouw is mijn God

LvdK Gezang 470

m: Suppl. New Version 1708

t: J.A. Böhringer

1. Wat vlied' of be-zwijk', ge-trouw is mijn God,
Hij blijft aan mijn zij in 't wis-se-lend lot;
moog 't hart soms ook beven in 't heetst van de strijd,
zijn liefd' en ont-fer-ming ver-troos-ten al-tijd.

- 4 Ik roem in mijn God, ik juich in zijn trouw,
de rots mijner ziel, waar 'k eeuwig op bouw.
Ik zal Hem nog prijzen in 't uur van mijn dood,
dan rijst nog mijn loflied: zijn goedheid is groot!

Zending en zegen

Orgelspel